

за напрямками: забезпечення ефективної зайнятості населення, підвищення якості і конкурентоздатності робочої сили; здійснення всеохоплюючої реформи соціального страхування та пенсійного забезпечення; вдосконалення системи адресної допомоги найбільш вразливим верствам населення; забезпечення гарантованості та своєчасності виплати заробітної платні, пенсій, стипендій, допомог та інших соціальних виплат; подолання тенденції подальшого розшарування суспільства за рівнем доходів. Практичне втілення в життя названих та інших заходів соціально-економічного характеру, спрямованих на підвищення життєвого рівня та зміцнення впевненості людей у завтрашньому дні разом з іншими заходами правового, виховного та іншого характеру дозволить стабілізувати в країні становище та домогтися суттєвого скорочення злочинності. Розраховувати на інше – отже займатися самообманом.

Надійшла до редколегії 05.12.2000

О.В.Терещук, ректор КІВС

ВИКОНАВЧЕ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВАХ ПРО КОРУПЦІЙНІ ДІЯННЯ ТА ІНШІ ПРАВОПОРУШЕННЯ, ПОВ'ЯЗАНІ З КОРУПЦІЄЮ

Стадія виконання постанови про накладення адміністративного стягнення є самостійною завершальною стадією провадження у справах про корупційні діяння та інші правопорушення, пов'язані з корупцією, і згідно зі ст.298 КпАП України така постанова суду є обов'язковою для виконання державними і громадськими органами, підприємствами, установами, організаціями, посадовими особами і громадянами.

Сутність цієї стадії полягає не тільки у застосуванні до правопорушника визначених законом правообмежень, але і в практичній їх реалізації. У зв'язку з цим в адміністративно-правовій літературі справедливо зауважувалось, що ці постанови на практиці можуть залишитись простими папірцями, якщо не буде організовано їх чітке і своєчасне виконання [1, с.9]. Саме з застосуванням санкції діюче адміністративне законодавство пов'язує досягнення цілей загальної і окремої превенції правопорушень. З цих причин ст.245 КпАП України як завдання провадження у справах про адміністративні правопорушення передбачає «забезпечення виконання винесеної постанови».

Реалізація постанов у справах про корупційні діяння та інші правопорушення, пов'язані з корупцією, забезпечується комплексом юридичних і неюридичних (організаційних) дій. Юридичні дії, що забезпечують виконання постанови, можна поділити на загальні та безпосередні.

Загальні дії. Стадія, що розглядається, має тісний безпосередній зв'язок з попередніми стадіями – порушенням справи, її розглядом. Цей висновок ґрунтується, по-перше, на фундаментальних теоретичних розробках про те, що правозастосовна діяльність (тобто адміністративне прова-

дження) не вичерпується тільки прийняттям рішення у справі, але й містить в собі його фактичне виконання [2, с.164]; по-друге, на вимогах ст.245 КпАП України.

Всі попередні стадії по суті спрямовані на забезпечення виконання постанови, і від їх якості залежить виконання одного з головних принципів адміністративної відповідальності – караності за скоєння адміністративного правопорушення. Так, невиконання вимог ст.268 КпАП України (забезпечення прав особи, яка притягається до адміністративної відповідальності) при складанні протоколу – відсутність, наприклад, підпису особи про роз'яснення їх процесуальних прав або відмітки про те, що права їй були роз'яснені (ст.278 КпАП України); при розгляді справи у відсутність особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, коли вона була відсутня з поважних причин і суд про це був повідомлений, – тягне за собою, в першому випадку, неможливість винесення постанови і в другому, – недійсність винесеної постанови (ст.268 КпАП України) і неможливість подальшого її виконання.

Крім того, загальні юридичні дії по виконанню постанови суду прямо передбачені главою 25 КпАП України. Зокрема, до них відносяться такі основні положення:

- постанова про накладення адміністративного стягнення підлягає виконанню з моменту її винесення, якщо інше не встановлено законодавством України про адміністративні правопорушення (ст.299 ч.1 КпАП України);

- при оскарженні або опротестуванні постанови про накладення адміністративного стягнення постанова підлягає виконанню після залишення скарги або протесту без задоволення, за винятком постанов про застосування заходу стягнення у вигляді попередження, а також у випадках накладення штрафу, що стягується на місці вчинення адміністративного правопорушення (ст.299 ч.2 КпАП України);

- постанова про накладення адміністративного стягнення у вигляді штрафу підлягає примусовому виконанню після закінчення строку, встановленого ч.1 ст.307 КпАП (15 днів);

- постанова про накладення адміністративного стягнення звертається до виконання органом (посадовою особою), який виніс постанову (ст.299 ч.4 КпАП України) у порядку, встановленому законодавством України про адміністративні правопорушення (ст.300 ч.1 КпАП України);

- у разі винесення кількох постанов про накладення адміністративних стягнень щодо однієї особи кожна постанова виконується окремо (ст.300 ч.3 КпАП України);

- якщо негайне виконання постанови про накладення штрафу (за винятком стягнення штрафу на місці вчинення адміністративного правопорушення) є неможливим, суд може відстрочити виконання постанови на строк до одного місяця (ст.301 КпАП України);

– за наявності обставин, зазначених у пунктах 5 (видання акта амністії, якщо він усуває застосування адміністративного стягнення), 6 (скасування акта, який встановлює адміністративну відповідальність), 9 (смерть особи, щодо якої було розпочато провадження в справі) ст.247 КпАП України, суд, який виніс постанову про накладення адміністративного стягнення, припиняє її виконання (ст.302 КпАП України);

– не підлягає виконанню постановою про накладення адміністративного стягнення, якщо її не було звернуто до виконання протягом трьох місяців з дня винесення. У разі зупинення виконання постанови відповідно до ст.291 КпАП України (у разі подання скарги або протесту на постанову) перебіг строку давності зупиняється до розгляду скарги або протесту. У разі відстрочки виконання постанови відповідно до ст.301 КпАП України перебіг строку давності зупиняється до закінчення строку відстрочки (ст.303 КпАП України);

– всі питання, пов'язані з виконанням постанови про накладення адміністративного стягнення, вирішуються органом (посадовою особою), який виніс постанову (ст.304 КпАП України);

– контроль за правилами і своєчасним виконанням постанови про накладення адміністративного стягнення здійснюється органом (посадовою особою), який виніс постанову (ст.305 КпАП України).

Виконання постанови про накладення адміністративного стягнення, зокрема постанов у справах про корупцію, забезпечується і безпосередніми юридичними діями, передбаченими главою 27 КпАП України.

Закон України «Про боротьбу з корупцією» передбачає, що за вчинення корупційних діянь, якщо вони не містять складу злочину, встановлюється адміністративна відповідальність у вигляді штрафу від двадцяти п'яти до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (ст.7 Закону).

За інші правопорушення, пов'язані з корупцією, штраф встановлюється від п'ятдесяти до двадцяти п'яти (ст.8 ч.1; ст.9 ч.2 Закону), від двадцяти п'яти до п'ятдесяти (ст.8 ч.2, ст.9 ч.1; ст.10 ч.2, 3 Закону) неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

КпАП України передбачає добровільний і примусовий порядок виконання постанови суду про накладення штрафу.

Ст.307 КпАП України закріплює добровільний порядок виконання постанови про накладення штрафу. Штраф має бути сплачений порушником не пізніше як через п'ятнадцять днів з дня вручення йому постанови про накладення штрафу, а в разі оскарження або опротестування такої постанови не пізніше як через п'ятнадцять днів з дня повідомлення про залишення скарги або протесту без задоволення. Штраф вноситься правопорушником в установу Ощадного банку України.

Якщо правопорушник відмовляється від сплати штрафу або неспроможний його сплатити з інших причин (відсутність коштів, небажання пла-

тити з меркантильних або інших міркувань тощо) КпАП України передбачає примусове виконання постанови про стягнення штрафу шляхом відрахування суми штрафу з його заробітної плати або зверненням стягнення на особисте майно порушника. Розглянемо ці дві форми примусового виконання постанови про стягнення штрафу.

Ст.308 ч.1 КпАП України закріплює положення, що у разі несплати штрафу порушника у строк, установлений ст.307 ч.1 КпАП України, тобто п'ятнадцяти днів, постанова про накладення штрафу надсилається для відрахування суми штрафу в примусовому порядку з його заробітної плати чи іншого заробітку відповідно до правил, установлених Цивільним процесуальним кодексом України.

У відповідності зі ст.348 п.3 ЦПК України постанови судді або суду в частині майнових стягнень у справах про адміністративні правопорушення підлягають виконанню за правилами, викладеними у розділі V ЦПК України «Виконання судових рішень».

Постанова судді про накладення штрафу на особу, яка скоїла корупційне діяння або інше правопорушення, пов'язане з корупцією, є виконавчим документом (ст.349 ЦПК України), який передається судовому виконавцю. Останній зобов'язаний з власної ініціативи вживати всіх законних заходів до більш швидкого і реального виконання постанови судді.

Судовий виконавець, починаючи виконувати рішення, надсилає правопорушникові повістку про добровільне виконання (ст.361 ЦПК України). Якщо правопорушник не виконає цю вимогу, судовий виконавець приступає до примусового виконання, заходами якого є:

- звернення стягнення на заробітну плату або інший заробіток;
- звернення стягнення на майно і грошові суми правопорушника накладенням арешту і продажем майна (ст.362 ЦПК України).

Звернення стягнення на заробітну плату чи інший заробіток. Ст.403 ЦПК України закріплює порядок проведення стягнення із заробітної плати, яке проводить адміністрація підприємств, установ і організацій на підставі надісланого судовим виконавцем постанови суду про накладення штрафу шляхом відрахування з належної правопорушникові заробітної плати в розмірі двадцяти відсотків (ст.404 ЦПК України). Крім того, стягнення звертається і на інші доходи правопорушника:

- авторську винагороду за твори літератури, науки або мистецтва, винагороду за відкриття, винахід, на який видано авторське свідоцтво, раціоналізаторську пропозицію та за промисловий зразок;
- суми на відшкодування шкоди, заподіяної каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я, а також втратою годувальника (ст.405 ЦПК України);

Ст.406 ЦПК України називає суми, на які не може бути звернено стягнення:

- 1) вихідної допомоги, виплачуваної при звільненні працівника;
- 2) компенсації за невикористану відпустку;

- 3) суми, що сплачують працівникові у зв'язку з службовим відрядженням, переводом, прийомом і направленням на роботу до інших місцевостей;
- 4) премій, що носять одноразовий характер;
- 5) державної допомоги багатодітним та самотнім матерям;
- 6) допомоги, що видаються при народженні дитини і на похорони, виплачуваної із коштів соціального страхування.

Судовий виконавець зобов'язаний здійснювати систематичний контроль за правильним і своєчасним відрахуванням та надісланням відрахованих сум (ст.408 ЦПК України).

У свою чергу, суддя за поданням судового виконавця може накладати штраф до одного неоподаткованого мінімуму доходів громадян на службових осіб відповідних підприємств, установ і організацій за злісне невиконання вимоги судового виконавця дати відомості про заробіток чи про відрахування з заробітної плати, за неякісне її виконання або за ухилення провадити безпосередньо стягнення (ст.407 ЦПК України).

Ст.308 ч.4 КпАП України забороняє віднесення накладених на посадових осіб штрафів за рахунок підприємств, установ і організацій.

Звернення стягнення на майно правопорушника. Якщо особа, піддана штрафу, не працює (усунена від виконання функцій держави), або якщо стягнення із заробітної плати чи іншого заробітку порушника є неможливим з інших причин, стягнення провадиться на підставі постанови суду судовим виконавцем шляхом звернення стягнення на особисте майно правопорушника, а також на його частину в спільній власності.

Стягнення провадиться шляхом опису майна правопорушника, опечатування і продажу його (ст.379 ч.1 ЦПК України). Закон забороняє звертати стягнення на майно згідно з переліком, зазначеним у додатку №1 ЦПК України (ст.379 ч.5).

Опис майна провадиться судовим виконавцем у присутності боржника і двох понятих в кількості, необхідній для задоволення стягнення за цінами державної або кооперативної торгівлі з урахуванням зношеності майна (ст.381 ЦПК України). Акт опису майна складається за встановленою формою. Судовий виконавець у разі потреби вправі опечатати описані речі, зазначивши про це в акті опису. Описане майно передається на зберігання боржникові під розписку на акті опису. Судовий виконавець також може призначити охоронцем майна і іншу особу (ст.382 ч.2 ЦПК України), яка в разі розтрати, відчуження або утаєння переданого на зберігання майна, крім майнової відповідальності за збитки, підлягає кримінальній відповідальності за ст.182 КК України (ст.384 ЦПК України).

Реалізація описаного майна боржника провадиться шляхом продажу на комісійних началах через державні і кооперативні торговельні організації за місцем знаходження майна (ст.388 ЦПК України). Якщо повне стягнення виявиться неможливим внаслідок відсутності у боржника майна, на

яке може бути звернено стягнення, судовий виконавець складає про це акт і передає його на затвердження судді (ст.390 ЦПК України).

Як зазначалось вище, реалізація постанов у справах про корупційні діяння та інші правопорушення, пов'язані з корупцією, забезпечуються і неюридичними (організаційними) діями.

До них, зокрема, можна віднести навчання співробітників органів внутрішніх справ, що ведуть боротьбу з корупцією, надання практичної допомоги в реалізації вимог Закону України «Про боротьбу з корупцією», здійснення матеріально-технічних дій (забезпечення бланками протоколів тощо).

Разом з тим, правозахисна практика судових органів України свідчить, що низька ефективність Закону України «Про боротьбу з корупцією» в частині, що стосується притягнення порушників до адміністративної відповідальності, цілком залежить від виконавчого провадження. Так, за статистичними даними Міністерства юстиції України у 1998 р. органами МВС України, СБ України було складено 6902 адміністративні протоколи. У суди було направлено 6595 (95%). З них накладено адміністративних стягнень на 2098 осіб (32%) і закрито впровадженням по 4497 особах (68%).

Список літератури:

1. Лешенко М.В. Исполнение административных взысканий органами внутренних дел / Автореф. дис. ... канд. юрид. наук., 1979. 2. Недбайло П.Е. Применение советских правовых норм. М., 1960.

Надійшла до редколегії 04.01.2000

*В.П. Корж, канд. юрид. наук, доцент
каф. криміналістики Ун-ту внутр. справ*

ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ТА ПРАКТИКИ РОЗСЛІДУВАННЯ ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

В Україні за останні п'ять років значно активізували злочинну діяльність кримінальні формування організованого групового характеру. Однією з найвиразніших тенденцій сучасної організованої злочинності є її намагання проникнути та закріпитися в найважливіх сферах економічної діяльності. Організована злочинність, її кримінальні лідери, легалізувавшись економічно, намагаються шляхом втягнення у сферу свого впливу державного апарату, правоохоронних структур безпосередньо впливати на соціально-політичну ситуацію. Так, у 1995 р. спеціальними підрозділами по боротьбі з організованою злочинністю органів внутрішніх справ було припинено діяльність 871 організованого злочинного угруповання, у 1996 р. – 953, у 1997 р. – 1079, у 1998 р. – 1157, за 8 місяців 1999 р. – 857.

Незважаючи на певну діяльність спеціальних підрозділів по боротьбі з організованою злочинністю органів внутрішніх справ, Служби безпеки України щодо виявлення, припинення злочинної діяльності організованих злочинних формувань, в Україні організована злочинність значно випере-